

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de
Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Qu. XIV. De splendidis defectibus in Missa occurrentibus ac de Ritibus
missæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

gravis sit
calceatus.

154.
Non est ob-
ligatio; sal-
tem gravis,
præmittendi
matutinum
celebrationi
missæ.

facili possit esse causa excusans, sic ut ob-
horum defectum non sit omissenda missa.

Dico VI. Non est gravis obligatio præ-
mittendi Sacro privatam etiam lectionem præ-
matutini cum laudibus. Ita communiter
Theologi recentiores, contra multos alios,
præsertim antiquiores. Immo juxta quosdã
nulla est obligatio; utpote nullo jure indu-
cta. Quod erit in rigore verum sit, præfer-
tim, quando adest aliqua rationalis causa,
absque omni tamen prorsus causa secus fa-
ciens vix videtur excusandus à culpa veni-
li alicujus supinæ negligentiae vel torporis.
Ratio Conclusionis est: quia horæ matu-
tinæ non habent necessariam connexionem
cum officio Missæ quoad materiam (cùm
Missæ frequenter ab officio discrepet) adeo-
que multo minus quoad tempus & ordi-
nem. Immo major est conæctio inter ma-
tutinum & parvas horas (quæ tamen abs-
que gravi peccato per transpositionem præ-
mittuntur matutino) quàm inter matuti-
num & Sacrum: ut proinde nõ videatur
postpositio matutini esse materia gravis, et-
si in jure inveniretur prohibita: in quo ta-
men non prohibetur.

Ordinatio proinde Rubricarum est à
fortiori citra strictam obligationem; uti
constat esse, quod additur: *Et orationi aliquan-
tulum vacet.* Inter defectus quidem in mini-
sterio occurrentes iste connumeratur: sed
non omnes isti sunt mortales, uti si desit
tertia mappa, aut sit non benedicta, si non
adsint plura luminaria cerea, sed unicum, si
cingulum non sit benedictum, vel juxta va-
rios, si absit Missale, secluso errandi periculo.
Adde istum defectum fuisse connumeratum
à Theologis, per Pium V. adhibitis, qui
fortasse in contraria opinione, tunc satis re-
cepta, fuerunt: quæ tamen nunc deserta est
à Doctoribus communiter; adeoque etiam
gravis obligatio, si quæ fuisset, mitigata
jam foret contrario sensu Doctorum & pra-
xi seu usu timoratorum, adque inspiciente &
non contradicente Ecclesiâ. Quod etiam
gravis obligatio aliquando fuisset, aut et-
iamnum esset, constat ad summum non fo-
re, nisi quando matutinum cum laudibus
præmitti potest absque incommodo, et si
non adeo gravi.

156.
Non est gra-
vis obligatio
dicendi ora-
tiones inter
vestiendum
prescripias.

Idem est de
prepara-
mentis in
Missali as-
signatis.

Similiter non est gravis obligatio dicendi
orationes, quæ præscribuntur Sacerdoti,
dum se vestit: quidquid contrarium dixerit
Navarrus & quidam alii: nusquam enim stri-
ctè præcipiuntur: & quàmvis absolutè præ-
ceptæ forent, tamen etiam omnes simul nõ
faciunt gravem materiam: sed valde levem:
& aliàs valde irrationabiliter multiplican-
tur graves obligationes legum humanarum
& peccata mortalia sine necessitate. Nullam
etiam existimo esse obligationem, aut certè
non gravè, præmittendi præparamenta, mo-
dò Sacerdos sit alioquin per meditationes
pias bene præparatus: non enim assignantur

in Missali per modum præcepti, sed pro op-
portunitate & commoditate Sacerdotis per
modum consilii & directionis, ut ait Suarez
disp. 82. in principio. Et consolat ipse modus
loquendi Rubricarum Missalis p. 2. §. 1. ubi di-
citur: *Orationi aliquantulum vacet, & Orationes
infra postas pro temporis opportunitate dicat.* Un-
de idem habet sensus & praxis etiam do-
ctissimorum pariter ac piissimorum nullius
peccati scrupulum in hoc facientium.

QUÆSTIO XIV.

De Supplendis defectibus in Missa occurrentibus ac de Ritibus Missæ.

DUBITATUR primò, quomodo sup-
plendus sit defectus in Missa occur-
rens, quando in sumptione calicis advertit
Sacerdos non fuisse vinum, sed aquam aut
alium liquorem? Resp. quòd vel denuò con-
secranda sit hostia cum vino, præviâ oblatio-
ne saltem mente conceptâ, incipiendo à
verbis, *Qui pridie quàm pateretur*, ut præscri-
bunt Rubricæ juxta sententiam Thomæ: vel
de novo consecrandus sit solus calix sine
pane, incipiendo à verbis, *Simili modo post-
quam canarum est*; & post Consecrationem
reliquis omissis sumendus. Quod postre-
mum esse magis congruum, docet Scotus disp.
8. quest. 3. nu. 7. quem sequitur Navarrus,
Suarez, Vasquez & passim Recentiores: si
enim denuò consecratur utraque species,
non tam perficietur Sacrificium prius,
quàm reficietur, seu fiet novum; cùm ta-
men potius secundum jura & rationem sit
perficiendum, adeoque solum cautè sup-
plendum, quod incautè fuerat prætermis-
sum. Rubricæ autem sunt tantum intru-
siones quædam doctrinales, datæ secun-
dum probabilem doctrinam, non magis ob-
ligantes, quàm doctrinæ, in qua fundantur,
ut inquit Suarez disput. 85. sect. 1. §. Ad Pri-
mam Confirmationem. Adde Rubricas Missæ
reformati p. 3 §. 4. num. 5. consulere sententiam
Scoti, quando Sacerdos celebrat publicè lect-
coram aliis (prout ordinariè contingit) nam
certè tunc quæ sine nota potest curri in-
fundi vitium ablutionis & modicum a-
quæ, silenterque post oblationem saltem
mente conceptam præmissâ Consecratio-
ne illud sumere, deinde ad secundam &
ordinariam ablutionem procedere. Quod
si Sacerdos per ignorantiam, inadverten-
tiam, aut alium modum, prædictum defe-
ctum supplere omiserit, donec Sacrum est
absolutum & ab altari recesserit, nullatenus
debet iterum consecrare ad supplendum
defectum, immo non potest: quia tunc est
moraliter distincta actio. Ita Suarez, supra
& alii.

Dubio

158. Dubitatur secundò, quid faciendum sit, quando Sacerdos, qui plures hostias detulit ad altare ad communicandum populum, dubitat, an habuerit debitam intentionem consecrandi? Resp. si Sacerdos vere de hoc dubitet, dicat Sacerdoti celebraturo, ut eas sub conditione consecret, modo dubium sit probabile: nisi malit postsumptionem sanguinis ipsemet eas sumere, idque commodum fuerit. Alioquin in hac materia non oportet scrupulosum esse, ne via pluribus malis aperitur. Constat quòque Sacerdotem eo ipso, quo detulit hostias ad altare, videri habuisse intentionem sufficientem ad Consecrationem.

159. Dubitatur tertio, quid faciendum, si celebrans non recordetur se dixisse ea, quae in Consecratione communiter dicuntur? Resp. non debere propterea turbari, ut inquit Rubricae. Et meritò: quia factorum aut dictorum, etiam sine dubio rationabili, saepe non recordamur defectum reflexionis.

Si tamen certò ei constaret, se omisisse aliquid eorum, quae sunt de necessitate Sacramenti, deberet resumere ipsam formam absolutè aliàs, si valdè probabiliter de hoc dubitet, sub tacita conditione. Si autem non sunt de necessitate Sacramenti, non resumat, sed procedat ulterius; ut inquit Rubricae. Unde etiam, si oblitus fuerit in Missa Gloria in Excelsis, aut Credo, aut aliquid simile, non debet, si postquam aliquantulum progressus memor fiat, supplere quod omisissum est, cum perturbatione Ordinis ab Ecclesia praescripti; ut notat Bonacina d. 4. q. ult. de Missae Sacrificio pu. 10. n. 16. post Silvestrum, Suarez, Reginaldum & Coninck quos citat.

Non apparet tamen, cur non possit aut non debeat interitum Sacerdos repetere, si inter secrete orandum quid notabile omisisset, & post pauca verba certò id adverteret: id enim commodè & sine notabili turbatione Ordinis fieri potest. Sic etiam frequens est, ut incepto Communicantes, vel hanc igitur oblationem, incidat additio faciendam infra Octavam Paschae v. g. ad quam recitandam regredi, post pauca verba juxta formam ordinariam dici coepit, non est inconueniens. Similiter si ante consecrationem certò recordetur Sacerdos, se omisisse mixtionem aquae, debet illam supplere. Pleuraque alia, quae de supplendis defectibus in Missa occurrentibus dici possunt, satis explicantur in Rubricis Missalis. Qui plura desiderat, adeat Suarez disp. 85. Apud quem etiam & apud Gabrielem Biel & alios videri potest explicatio partium Missae in particulari.

161. Dubitatur quarto, qualiter peccet, qui aliquid omittit, vel addit in Missa? Resp. peccare mortaliter ex genere suo. Quod addo: nam levitas materiae & inadvertentia excusat. Unde omittere Gloria in Excelsis, sa addens vel de eam minuens, vel Credo, aut simile quid, non est mortale, ex levitate materiae. Ordinariè etiam tunc adest oblivio seu inadvertentia. Idem est de Epistola vel Evangelio in Missa solemnè, si Sacerdos ea privatim non legat, ut Plures docent, sive quia Rubricae submissam tunc lectionem ordinantes sunt directivae, sive quia in Missa solemnè, in qua nihilominus à Ministris cantantur, talis omissio videtur exigua.

Immo Thomas Tamburinus lib. 2. cap. 5. §. 2. num. 6. allegans Sanchez opinatur Sacerdotem celebrantem cum Diacono & Subdiacono melius facturum, si dum hi cantant Epistolam & Evangelium, ipse attentè audiat, nec secrete recitet. Quod extendit ob paritatem rationis ad Gloria, Credo, Prophetias Sabbati sancti, Passionem Domini, & similia, quae in majori hebdomada, & in Missa solemnè ab aliis à celebrante cantari solent. Sed hoc aperte repugnat praxi, & apertius Rubricis Missalis; quae etsi hac in parte forent merè directivae, dant saltem consilium de meliori. Similiter in additione excusat levitas materiae, ut si absque intentione inducendi novum ritum Sacerdos velut privata persona adderet in Missa O sacrum convivium &c. vel quid simile ex privata devotione; aut in Canone nomen alicujus Sancti, v. g. de quo fit festum.

162. Opinio Thomae Tamburini refutatur.

163. In Canone nominandus Episcopus loci, etiam à peregrinis etiam Regularibus. Quod si Regularis non nominaret Episcopum loci (qui etiam à peregrinantibus, non autem Episcopus ipsius Sacerdotis nominandus est) sed ejus vice suum Generalem, declaravit S. Congregatio apud Diana Parte 2. Tract. 14. Resol. 40. esse mortale. Sed haec non constat declarationem esse authenticam juxta Tamburinum supra §. 3. num. 7. qui existimat id ipsum esse leve, nisi cum ferret ad mutandum ritum, vel ex contemptu Episcopi, vel ob aliquid simile. Nec putat de cetero S. Congregationem voluisse id quod ex se leve est sub mortali prohibere. Facilius nihilominus subesse posset culpa gravis mutationi factae in Canone: qui certeretur gravissimi ponderis. Propriè autem incipit Canon, juxta Doctores (quod etiam videntur supponere Scriptores antiquiores, signanter Honorius Augustinodunensis l. 1. de antiquo Ritum Missar. cap. 107. Tom. 12. Biblioth. Patrum Edit. Colon.) ab illo: Te igitur clementissime Pater, & finitur ad Pater noster, ut iidem docent aut supponunt. Et quidem S. Gregorium censuisse, ut Oratio Dominica recitaretur mox post Canonem, refert Berno Augustensis Abbas (qui floruit ante 600. annos) l. de quibusd. reb. ad Offic. Miss. speculatibus c. 1. To. 1. Biblioth. Patrum.

Quando incipiat & finiat Canon.

164. Circa ritum Missae observandum est, Rubricas non omnes esse strictè praeceptivas, seu obligare ad peccatum mortale ex genere suo: sed plurimas solum esse directivas.

vas, seu solum de consilio, neque obligare, saltem sub mortali. Ad dignoscendum autem, quænam tales sint, adhibet *Lugo d. 20. sect. 4.* hanc regulam, Omnes scilicet Rubricas ut tales esse directivas, illas autem solum censendas esse præceptivas, quæ continent seu notant aliquid, quod aliàs ex jure vel ex legitima consuetudine graviter jubetur, vel in ipsis Rubricis expresse sub mortali præcipitur. Ex qua regula facile erit in particulari has ab illis discernere. Graviter nihilominus vitandus est neglectus factorum rituum cum scandalo populi, vel junctus contemptui, vel intolerabili incurie, quæ quis illos ita scilicet seu ut plurimum non curat addiscere seu servare, vel adjunctum habens animum inducendi novos ritus. Vide *ambrosium supra §. 1 & Marchant tom 2. tract. 2. p. 2. ut. 4. quæst. 2. §. 4. dub. 9.*

165.
Missæ ex
usu antiquo
Ecclesiæ non
est celebranda
linguâ
vulgari.

Solum restat contra Hæreticos nostri temporis ostendendum, quod Missa non sit dicenda necessarîo linguâ vulgari, neque etiam omnia sint in ea pronuntianda clarâ voce. Quod utrumque definit *Tridentinum sess. 22. an. 9.* Videri potest *cap. 8. præsentis sessionis.* Quantum ad primum attinet, constat quidem non esse oppositum in se malum, aut à Christo vetitum; tamen justis de causis Ecclesiæ consuevit non aliâ linguâ uti, quam doctrinali, Græcâ vel Latina, admittens tamen aliquid Hebraicæ linguæ (quæ tres linguæ titulo crucis Domini fuerunt honoratæ) quia lingua Latina est apud eruditos usitata in Occidente, Græcâ verò in Oriente olim præsertim. Id namque habet antiquus Ecclesiæ usus; ut ex omnibus etiam vetustissimis Liturgiis satis constat, & bene deducit *Bellarminus l. 2. de verbo Dei cap. 15.* Et sanè insolentissimæ insanix est, usum universalis Ecclesiæ culpâre juxta *Augustinum Epist. 118. c. 5.* Potest etenim Ecclesiâ in similibus accidentalibus statuere seu determinare, quod convenientius judicaverit.

166.
Congruentia
assignatur.

Convenientia autem fundatur partim in eo, quod ob varietatem, quæ in linguis vulgaribus sæpe & facile intervenit, frequens foret variatio in Missæ celebratione necessaria; partim, quod si in singulis locis Missa celebraretur linguâ vulgari & patriâ, nimia foret varietas in Ecclesiâ, & cum maximo Fidelium dispendio tolleretur Ecclesiæ communicatio, adeo ut pauci Sacerdotes possent in alienis regionibus celebrare; partim quod majestas rerum quæ aguntur, exigat linguam magis venerandam & gravem; quodque mysteria populari linguâ celebrata facile vilescerent apud multos rudiores & plebeos (esto in aliquibus excitaretur aliunde major devotio) de rebus juxta suam intelligentiam judicantes, nec mysteria ac tropos capientes; partim, quod quæ in Sacrificio Missæ dicuntur, non tam ad instructionem populi (ut) con-

cio) quam ad Deum ipsum referantur. Et quamquam secundario deservire possint etiam ad instructionem populi, facile & efficacius id potest, & debet suppleri per Parochos in Concionibus, ut præscribit etiam *Tridentinum sess. 22. cap. 8.*

Nec refert, quod Paulus V. concesserit Anno 1615. die 27. Junii ut apud Sinenfes Missa & Officium divinum dicatur idioma Sinenfis, ut Auctores recentiores referunt. Item quod Moravis (*Estæ Eneâ Sylvio de Origine Bohem. cap. 13.*) sit concessum, ut officium divinum facerent linguâ Sclavonica; idque post auditam cælitus vocem: *Omnis spiritus laudet Dominum, & omnis lingua consecratur ei.* Nam id pendet à voluntate Ecclesiæ, quæ potuit hac in re dispensare cum istis Nationibus. Et quidem quoad Sinenfes non dispensavit, ut missa diceretur linguâ apud ipsos vulgari, sed aliâ, quæ est interpretatorum apud ipsos, ut testatur *Præpositus q. 83. art. 4. dub. 1.* Moravis autem id concessum fuit in principio quando totum regnum simul convertebatur ad fidem, nec inveniri poterant, qui pro omnibus Latino celebrarent; eâ verò necessitate cessante amplexi sunt morem Ecclesiæ Romanæ. Vox autem illa audita designat tantum, id non esse in se malum: est non semper in omnibus circumstantiis prælegendum. Ita respondet *Sylvius q. 83. art. 4. s. Queritur II. ad 4. ex Bellarmino sup. c. 16. in fine.* Vide *Palavittinum lib. 18. Hist. Trid. c. 10. n. 3. & 4.* allegantem & explicantem verba Joannis VIII. indulgentis, ac Gregorii VII. post annos ducentos post, causâ cessationem denegatis.

Quod ad secundum, apud Hæreticos in salumniam vocatur, attinet, non apparet quid mali sit, vel quod inconveniens in hoc, quod in Officio publico quedam secretò dicantur: nam sufficit quod dicantur ministro publico & ad publicam utilitatem: cur ergo non potuit Ecclesiâ præscribere, ut aliqua secretò dicerentur? Quod sine sufficienti ratione, factum non esse perluadet satis ipsa Ecclesiæ auctoritas, esto nos causam ipsam non penetraremus. Ratio autem inter varias mysticas seu congruas, esse potuit, quod ipsum silentium in operatione mysterii excisset attentionem ac venerationem, ut & ipsa quoque varietas ad devotionem conducit. Quare *Basilius l. de Spiritu sancto c. 27.* ait: *Qui in primordiis Ecclesiæ certis ritibus præscriperunt Apostoli & Patres, in oculis silentioque mysteriis suam servare dignitatem. Neque enim omnino mysterium est, quod ad populares ac vulgares aures essentur.* Unde & ipsi Ethnicis lumine naturæ id agnovêre. Et in lege veteri ex divina institutione idem cernitur, supranter *levit. 15.* ubi dum Sacrificium thauri describitur, jubetur Sacerdos pergere velum, ibique precari, non solum non auditus, sed ne visus quidem à populo.

Unde etiam in Ecclesia Græca quædam submissè proferuntur à sacerdote; ut ex Liturgia S. Chrysostomi est manifestum; quamvis in illa verba Consecrationis proferantur altè. Quod parum refert: quia poterunt diversæ Ecclesiæ diversa præscribere, propter varias hinc inde congruentias occurrentes, à singulis uniformiter servanda. Occasio autem proferendi secretò verba consecrationis in Ecclesia Latinà desumpta videtur (ut graves Auctores, etiam antiqui referunt) ex miraculoso ac horribili exemplo relato à Sophronio (qui floruit ante Damascenum & VII. Synodum) in *Prato spirituali* c. 196. de parvulis pastoribus, qui ex alta verborum formæ prohuntiatione ipsa didicerant, iisque abutebantur. Cujus verissimi miraculi mendacem relationem à Kemnizio factam refutat Bellarminus l. 2. de Missa c. 12. in fine.

Nec refert, quòd Christus altà voce consecraverit. Nam circumstantia ista aut similes nullatenus concludunt ita nobis esse faciendum: cum etiam consecraverit sub noctem, non jejunus, recumbens &c. Etiam ratio fuit in Christo ita agendi: ut scilicet doceret Apostolos formam, quâ uti in consecratione deberent.

QUÆSTIO XV.

De Stipendio Missæ & Obligatione inde resultante.

CERTUM in primis est ex communissima praxi, etiam piissimorum & doctissimorum Sacerdotum, per totam Ecclesiam, idque ex monte Episcoporum, ipsiusque Pontificis, idipsum in suis Decretis manifestè supponentis, licere Sacerdoti accipere stipendium pro Missa, non quidem per modum pretii (quod foret simoniacum) sed stipendii, ad sui sustentationem. Nam qui altari servit, de altari vivere debet, juxta Apostolum 1. ad Cor. 9. Quare Missam gratis donat & offert; uti & Parochus alia Sacramenta ac sacra ministeria, etsi recipere, aut etiam exigere valeat stipendium sustentationis. Prout etiam Sacerdos potest accipere panem & vinum ceteraque necessaria huic ministerio; & consequenter etiam potest aliquid accipere necessarium ipsi ministro sustentando. Unde posset licitè ex natura rei, & secluso scandalo pusillorum de stipendio pacisci: quod enim quis peracto opere licito tenetur jure naturæ dare, non est per se illicitum antè opus in pactum deducere. Item potest promissum seu constitutum ex Verbo, etiam à judice; qui obligatur ei ipsum adjudicare: signanter dum veluti legitimum est ab Ordinario taxatum.

ibus, sed etiam in divitibus, sive ex suo, sive ex Christi patrimonio, hoc locum habet (etsi possit in his interdum macula seu nota avaritiæ concurrere) juxta Doctores communiter: nam habent equidem titulum communem, adeoque jus similiter se sustentandi, si velint, ex altaris ministerio.

Immo idipsum locum habet in Beneficiatis ad celebrandum adstrictis, pro diebus, quibus sic adstricti sunt, dummodo non sint obligati ad applicandam Missam, sed solum ad celebrandum pro commoditate populi aut honore Ecclesiæ; ut habet praxis quotidiana, & communis Doctorum, etiam Recentiorum, sensus; contra quosdam alios Recentiores: neque enim præjudicat illis, pro quorum commoditate debet Missam facere, neque quidquam minus accipiunt alii, quibus integrè Missam applicat: neque aliquid jus obstat.

Exstat quidem Declaratio Cardinalium super decreta novissima Urbani VIII. de celebratione Missarum (quæ cum suis Declarationibus extant in Bullario Romano & apud Bassæum V. Missa VII) in qua habetur, Sacerdotes quibus diebus tenentur Missas celebrare, ratione beneficii, seu cappellæ, legati, aut salarii, si elemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missâ utrique obligationi satisfacere. Verùm hæc declaratio loquitur de casu, quo Sacerdotes sunt aliundè ex justitia obligati ad celebrandas Missas cum earumdem applicatione: tali namque casu non possunt accepto stipendio etiam applicare aliis; quantumvis ipsi Sacerdotes forent pauperes. An autem sit tantum obligatio dicendi Missam sine applicatione, an insuper cum applicatione ex tenore & circumstantiis foundationis, legati, vel postulationis colligendum est. De que vide Thomam Tamburinum l. 3. de Sacrificio c. 1. §. 3. num. 15. & seqq.

Ex dictis colligitur posse Missam solemnem, quæ alioquin quotidie conventualiter celebranda supponitur, pro stipendio applicari aliis, quando scilicet non est aliundè specialis obligatio applicandi, sive Conventui, sive Fundatoribus, sive alicui alteri.

Petes I. An si Sacerdos acceperit v. g. quatuor stipendia à quatuor petentibus, possit celebrare quatuor Missas pro omnibus simul, sic ut singulæ pro rata prosint omnibus? Resp. omnino posse: quia si singuli accipiunt, quòd eis debetur, idque tempore, ut supponitur, debito. Ita Doctores passim contra Nonnullos.

Petes II. An pro una Missa possint accipi à diversis plura minuta stipendia usque ad quantitatem stipendii justii? Resp. posse quidem iure à sacerdote exigere stipendium integrum lege aut consuetudine taxatum, immò alios obligari ad id præstandum, nisi sacerdos sit minori stipendio contentus.

Neque tantum in pauperibus Sacerdos Herinx Sum. Theol. Pars IV.

172. Aut Beneficiatis more ad celebrandam adstrictis non autem ad applicandum.

173. Satis De Declarationi Cardinalium.

174. Corollarium.

175. An plura stipendia possint unum